

**SULTAN MURAD
HÜDAVENDİGÂR
ADINA
DÜZENLENMİŞ
BİR VAKFIYE**

**PROF. DR.
NEŞET
ÇAĞATAY**

Burada yayınladığımız vakfiyenin ayrıntılarına geçmeden önce, İslâm ülkelerinde ve Osmanlılar'da vakıf kurumu üzerine bir kaç söz söylemek istiyoruz.

*Osmanlılar'dan önce Türk-İslâm
ülkelerinde vakıf :*

Vakıflar Dergisi'nin bundan önceki sayısında (XI. sayı) "İslâm'da Vakıf Kurumunun Miras Hukukuna Etkisi" başlığı altında yazdığım bir makalede, vakıf kurumunun niteliği, eski uluslardaki benzeri kurumlar, vakfın İslâm'da ne zaman ortaya çıktığı ve türleri üzerinde kısaca durmuş-tum.

Bu yazımda vakıf kurumunun Osmanlılar öncesi İslâm devletlerindeki durumuna bir göz attıktan sonra Osmanlılar'ın türlü amaç güden vakıflarının özelliklerini ve vakıfların İslâm topluluklarında oynadığı roller ve yaptıkları hizmetler üzerinde duracağız.

Kişinin, malını kendi mülkiyetinden çıkarıp temelli olarak bir hayır işine bağlaması diye tanımlayabileceğimiz vakıf kurumu, insanoğlunun, esirgeme koruma ve yardım etme duygularının bir ürünüdür.

Bu bakımdan rahmetli hocam Mehmet Fuat Köprülü'nün de dediği gibi vakıf kurumu, doğrudan doğruya İslâm dininin dîni ahlâki temellerinden doğmuş, sadece İslâm'a özgü bir kurum değildir¹.

1) F. Köprülü bu konuda şöyle söylüyor: (sadelştirerek alıyorum) "bütün büyük dinler gibi İslâm dininin de hayır ve yardım türünden ahlâki ilkeleri teşvik etmesi doğaldır. Ancak, bunun sadece müslümanlığa has bir özellik olamayacağı ve vakıf kurumunun ortaya çıkışında yalnız bunun etken olmayacağı ortadadır. İlk İslâm hukukçularının vaktin niteliği üzerindeki yoğun tartışmalarını ve vakıf yanlısı olanların bunu kitaba ve sünnete dayamak için ne denli zıtluk çektiklerini biliyoruz. Müsevîlik hukukuna Sâsânî hukukuna ve Bizans hukukuna yabancı olmıyan ve daha ilk hali-feler zamanında Irak'ta, Suriye'de, Mısır'da, Sâsânî ve Bizans kurumları ile karşılaşan müslümanlar, öteki bir çok şeyler gibi vakfın ilk örneklerini de buradakilere ve hayri kuruluşlarda gördüler. Mısır'da olsun Suriye'de olsun Bizans hukukunun belli bir hukukî nitelik vermiş olduğu, türlü türlü dîni işlerle ve hayır işleri ile ilgili kurumlar pek çoktu ve bunlar vakıfların şartlarına göre yönetilmiş zengin vakıflara

İslâm'da ilk vakıf, bilindiği gibi 706 yılında, Emevîler halifesi Abdümelik oğlu Velid (yaşamı: 670-715) tarafından, başkent Şam'da yaptırılan "Ümeye Camii" için kurulmuştur.²

İnsanların, öldükten sonra da adlarının anılmasına, iyiliklerinin sürmesine ve unutulmamaya tutkulu oluşları onları, çok eski çağlardan beri, hangi toplumda ve dine olurlarsa olsunlar hayır işlerine ve kutsal amaçlara dönük girişimlere yöneltmiştir.

Vakıf kurumu, Önasya uluslarında ve Roma'da olduğu gibi Asya'nın Budistleri arasında da çok yaygın ve gelişkindi. M. 400 yıllarında Hindistan'ı gezen Fa Hian adlı bir çinli gezgin, Hind zenginlerinin ve tüccarlarının Buda Tapınağı'na tarlalar, evler, bahçeler, insan ve öküzler vakfettiklerini bildiriyor. O ayrıca, Orissa'daki bir kıralın, o sıralarda ölen bir ermiş için yirmi dört dönümlük bahçeli bir manastır vakfettiğini de söylüyor³

Acıma, yardım etme ve koruma gibi duyguların oluşmasına ve gelişmesine, her toplumun kendi ulusal özelliklerinden ayrı olarak bölge, çevre ve din gibi nesnel ve öznel şeyler de etki eder.

İnsânî duygular diye özetleyebileceğimiz bu güzel duygular, Türklerde çok gelişmiş ve olgunlaşmıştır. İlk olarak sekizinci yüzyılda başlayan İslâm vakıf kuruluşları, Türkler'in İslâmiyet'e girişlerine ve İslâm ülkelerinin yönetiminde söz sahibi oluşlarına dek çok az ve sönüktür. Türklerin İslâm ülkelerine eğemen olmalarından sonra çok hızlı ve çok yönlü bir gelişme gösterdi.

Gazneliler'de, Büyük Selçuklular'da, Hârezmşahlar'da Mısır'da türlü Türk-İslâm hükümdarlarının yönetimleri sırasında vakıfların durumu hakkında M. Fuat Köprülü çok önemli bilgiler vermektedir⁴.

Büyük Selçuklular, İlhanlılar, Anadolu Selçukluları ve Beylikler zamanında daha çok Dar üş-şifa yani hastahane, medrese, imaret ve hanlar yaptırılmıştır. Büyük Sel-

çuklular, bilindiği gibi bugünkü İran'da ve onun doğusundaki ülkelerde hüküm sürdüler. Başkentleri Rey şehri idi ki bugünkü Tahran'ın bir dış mahallesidir. Bu nedenle o devirden ve o yerlerden elimizde hemen hemen hiç bir önemli vakfiye kalmamış olduğundan örnek veremiyoruz.

İlhanlılar da, İran'a ve Anadolu'nun büyük bir bölümüne egemen olmuşlardı. Bunlardan kalma vakfiyelere de pek rastlanmıyor.

Anadolu Selçukluları, Atabeylikler ve Anadolu Beylikleri devirlerine ait elimizde epey vakıf belgeleri var. Bunlardan bir kaç örnek vermek gerekirse şöyle sıralayabiliriz :

1122 yıllarında Artuk Oğullarından Necmeddin İlgâzi b. Artık (Emirliği : 1108-1122), Mardin'de bir Dar üş-şifa yaptırdı.

Beğtiginliler soyundan olup Irak'taki Erbil Atâbeyi Muzafferüddin Ebu Nasr Kök-Börü b. Zeyneddin Ali Küçük (1154-1232), Erbil'de Kök-Börü tesislerini kuran kişidir. 1167 yılında babasının ölümü üzerine, henüz ondört yaşında iken Atabeylik tahtına oturan ve altmışbeş yıl ülkesini yöneten Kök-Börü, ülkesinde imaretler, sûfiler için hancahlar, o zamanlar namaz vakitleri dışında okul, dershane ve konferans salonu olarak kullanılan camiler, medreseler, hastahaneler yaptırmıştı.

malikiler. Bizans devriyle ilgili elde bulunan ve "typica" adını taşıyan vakfiyeler üstünkörü bir gözden geçirilirse bunlarla İslâm vakfiyeleri arasındaki açık benzeşimleri görmemek mümkün olmaz". Bunun tersi de olmuştur: İslâm vakıfları geliştikten sonra Hıristiyanlar bu kez İslâm vakıflarını örnek olarak Mısır'da kiliseleri için vakıflar kurmuşlardır. Bak. Vakıf müessesesinin hukukî mahiyeti ve tarihi tekâmülü, Vakıflar Der. II, 1 vd. Ankara, 1942.

2) Vakıf terimi de bundan sonra yani sekizinci yüz yılda kullanılmaya başlanmıştır. Vakıf kurumunun bugünkü gelişkin duruma gelmesinde İmam-ı Âzam'ın öğrencilerinden Ebu Yusuf Yakub'un (728-798) büyük emeği geçmiştir. İmam-ı Âzam Ebu Hanife Nûman b. Sâbit (699-767) vakfı pek kabul etmez. Ona göre vakıf âriyet (ödünç) gibidir. Adak gibi vâcib olur. Ona göre kişinin mülkü, anonim ve genel bir amaç için ve karşılıksız elinden çıkamaz.

3) Bak. Walter Ruben, Budist vakıfları hakkında, Vakıflar Dergisi, II. 173 vd. Ankara, 1942.

4) Bak. burada 1 No. lu notta adı geçen yer. ss. 1 vd.

Onun Erbil'de yaptırdığı büyük konuk ve aşevine gelen herkes günlerce yer içer, ayrılırlarken de kendilerine yol paraları verilir. O, ayrıca bir dul ve kimsesiz kadınlar evi ve bir yetimhaneden başka kimsesiz çocuklar için çocuk yuvası yaptırmıştı. Anasız çocuklara süt ana tutardı. Kök-Börü haftada iki gün hastahaneyi ziyaret eder, hastaların yoksul yakınlarına yiyecek gönderirdi. Körler ve sakatlar için dört hankah yaptırmıştı. Bütün bu hayır kurumlarının giderlerini karşılamak için zengin vakıflar kurdu. Ayrıca tutsakları kurtarmak için fidye vermek üzere de vakfiyeler kurdu. Bu tür vakfiyelerden, kendi ülkesinden olup tutsaklığa düşen hıristiyanları bile kurtarma parası ödetirdi. O, bu amaçla, Haçlılar elinde bulunan Suriye ve Filistin bölgelerine yılda iki kez adamlar yollayıp tutsakları kurtarırdı.

1248 yılında, Şam'daki Türk emirlerinden Keymeri, bu şehirde hastahane yaptırdı.

1205 de Kayseri'de Gıyaseddin Tıp Okulu ve Birinci Gıyaseddin Keyhusrev'in kızkardeşi prenses Güher Nesibe Hastahanesi, 1219, 1233 de yaptırılan Konya Dar üş-Şifaları.

1217 de Sivas'ta birinci Keykâvüs tarafından yaptırılan Dar üş-Şifa.

1228 de Mengücekler'den Ahmet Şah'ın karısı Turan Melik tarafından yaptırılan hastahane.

1235 de Çankırı'da yaptırılan Atabey Ferruh Hastahanesi.

1272 de Kastamonu'da yaptırılan Ali b.Pervane Hastahanesi.

1275 de Tokat'da yaptırılan Pervane Bey Dar üş-Şifası.

Kayseri'de Cüzam Hastahanesi (Cüzamhane), Erzurum ve Erzincan Dar üş-Şifaları 1305 de Amasya'da İlhanlılar'dan Olcayto'nun karısı İldus (Yıldız) hanımın kölelerinden birinin yaptırdığı Dar üş-Şifa.

Osmanlılarda vakıf :

Selçuklu Türkleri'nin bir uzantısı olan Osmanlı Türkleri'nde insan topluluklarının hayrına ve yararına yapılan vakıflarla -o günün imkanları göz önüne alındığında- kimi ülkelerde bugün bile ulaşılamayan bir düzeye varmıştır.

Bu kurum sayesinde, yurt savunması ve yönetimi dışında kalan bütün halk gereksinmelerinin devlet görevi sayılmadığı bir dönemde, eğitim, öğretim ve sağlık işleri, medreseler, hanlar, hamamlar, hastahaneler, çeşmeler, yollar, imparatorluk sınırlarının bir başından öbür başına düzgün ve uyumlu bir biçimde yürütülmüş böylece de Türk toplumu, bilimde ve teknikte, yurttaş sağlığı işlerinde çağdaşı bulunduğu ulusların üstüne çıkarılarak imparatorluk, bugünün süper devletleri gibi tek söz sahibi bir duruma getirilmiştir.

Bu tür vakıfların çoğu hükümdarlar, vezirler ve üst düzeydeki devlet yöneticileri eliyle kurulduğu gibi, şehir, kasaba ve köylerdeki zengin kişilerce de kurulmuştur.

Osmanlı hükümdarları bu hayır işleriyle ilgili vakıflar yanında, daha önce Anadolu Selçukluları ve Beylikler devirlerinde de olduğu gibi, ülkenin geleceğini güven altında tutmak, doğudan batıya, düşman sınırlarına, cihad bölgelerine akın akın gelen Türkler'in buralara rahatça yerleşmelerini sağlamak için, ülkenin gerekli bütün yerlerinde derviş ve ahi kolonileri oluşturup bunların giderleri için zengin vakıflar yapmışlardır.

Bu dervişler ve ahiler, görevlendirildikleri, yerleştirildikleri yerlerde devlet politikasının propagandasını yaptıkları gibi, gelip gidenleri konukluyor, savaşımlara katılıyor, halkı bu işte teşvik ediyor böylece de devlete güçlü bir dayanak olmuş oluyorlardı.

Bu yöntem, Osmanlılar'dan önce Anadolu Beylikleri devrinde uygulanmış, bu beyliklerde yer yer ahi zaviyeleri kurularak ülke güvenliğini sağlayan, devlet politikasını savunan ocaklar oluşturulmuştur. Bu ahi

ve şeyh zaviyeleri, daha sonra, ayrıcalıklarını ve haklarını, çevrelerine gelip gidenlere hizmet etme karşılığında almışlardır. Bunların beylikler devrindeki örneklerine sık sık rastlıyoruz. Bunlardan kimileri de ellerindeki yerleri, eski sahipleri olan düşmanları buralardan sürüp çıkararak ele geçirmişlerdi.

Örneğin Aydın bölgesinde Ahi Mahmud adında biri, Aydınoğlu İsa Bey'den alınmış bir fermanla bir takım araziye elinde bulunduruyordu. Amasya ve Tokat'da da aynı yolla eski zamanlarda kurulmuş pek çok ahi zaviyesi vardır⁵.

Kimi beyliklerde, ahilerin devlet yönetiminde ve askerî komutanlıklarda görev aldıklarını görüyoruz. Bu cümleden, Karaman Oğulları ile olduğu gibi Sivas Hâkimi Kadı Burhaneddin ile de yakın ilişkileri vardı. Kadı Burhaneddin (yaşamı - 1344-1398. Emirliği : 1381-1398), Ahi İsâ, Ahi Nevruz, Ahi Alişah, Ahi Mehmet, Ahi Nasrüddin gibi nüfuzlu ahilerle, daha hükümdar olmadan önce ilişkiler kurmuştu.

Örneğin Ahi İsâ ile çoktandır dost olup, kendisi Sivas Hâkimi olduktan sonra Ahi İsâ'yı, Amasya Hâkimi Hacı Şadgeldi katına elçi olarak göndermiş, bundan sonra kendisi Kayseri'ye saldırdığında onu, birliklerinin bir koluna komutan atamıştır⁶. Kadı Burhaneddin, Zile'de yaptırdığı medrese ile bu şehrin yönetimini Ahi Alişah'a verdi⁷.

Kuruluştan başlayarak Fatih Sultan Mehmet devrine dek Osmanlı hükümdarlarının hemen hepsi ahi örgütüne girmişlerdi. Bunlar da ahiler gibi, asıl adlarından önce şerefüddin, fahrüddin vb. gibi bir lakab alıyorlardı. Örneğin Orhan Gâzi'nin ahilik lakabı "İhtiyarüddin" idi.

Kendileri de ahilerden kuşak kuşanan bu hükümdarlar, biraz önce sözünü ettiğimiz amaçla, gerekli yerlere ahi dikeyiyorlardı. Örneğin Sultan Orhan "ahilerimden kuşandığım kuşağı Ahi Musa'ya elimle kuşadup Malkara'ya ahi diktim" diyor. Bu olayı anlatan vakfiyede, sınırlarını belirttiği büyük

bir toprak parçasını Malkara ahiliği'ne vakfediyor⁸.

Birinci Sultan Murad, Malkara'nın başka bir bölgesine "Yeğan Reis" adında birini ahi dikeyor ve orası daha sonra "Yegan Reis Köyü" diye anılıyor. Aynı bölgede yine birinci Murad zamanından beri "Aydın Şeyh" adında birine vakfedilmiş başka bir yer bulunmaktadır.

Bunun gibi Yıldırım Bayezid Han da Diemetoka'da başka bir ahiye bir zaviye yaptırıp, şehir içindeki "Başhane"nin gelirini bu zaviyeye vakfetmiştir. Yalnızca Zagra'da Kılıç Baba Zaviyesi, Çirmen'de Musa Baba Zaviyesi hep bu sıralarda yapılmış zaviyelerdir. Yalnız Paşa Livası'nda altmışyedi zaviye vardır. Bu ahilik ve zaviye bölgelerine hıristiyan halk büyük bir istekle gelip yerleşiyorlardı. Çünkü buralarda güven, hak ve adalet daha dikkatle uygulanıyordu⁹.

Murad Hudavendigâr Han'ın düzenlediği bir vakfiye :

Şimdi, ülkenin birçok yerinde vakıflar kurmuş olan Murad Hudavendigâr Han'ın, bugüne dek hiç bir yerde yayınlanmamış, metni yalnız bizde bulunan, H. 772 yılı Şaban (M. 1371) tarihli bir vakfiyesini burada yayınlıyoruz. Vakfiye metninin aslını yani orijinal nüshasını da Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivlerine hediye ediyorum.

5) Bak. Ömer Lütfü Barkan, Kolonizatör Türk Dervişleri, Vakıflar Dergisi, II, 292 vd. Ankara, 1942. Ahilerin türlü fonksiyonları hakkında bak. Neşet Çağatay, Bir Türk Kurumu Olan Ahilik, ss. 98 ve başka yerler, Ankara, 1974.

6) Bak. Neşet Çağatay, bundan önceki notta adı geçen eser, ss. 99.

7) Bak. Neşet Çağatay, 5 No. lu notta adı geçen eser, ve yer.

8) Bak. Neşet Çağatay, 5 No. lu notta adı geçen eser, ss. 59, 99. Türk Tarih Kurumu'nun yayınladığı Vesikalar Dergisi C. I, sayı : 4, ss. 243. Ayrıca bak. Abdülbakî Gölpınarlı, Mevlânâdan sonra Mevlevîlik, ss. 275, İstanbul, 1953.

9) Bu ahi ve şeyh zaviyeleri ve kimi kadınların (bâciyan-ı Rum) yönettikleri zaviyeler üzerine geniş bilgi için bak. Ömer Lütfü Barkan, Kolonizatör Türk Dervişleri, Vakıflar Dergisi, II, 305 vd. Ankara, 1942.

Vakfiye, Hicrî 772 yılı Şaban ayında (Şubat-Mart 1371 de) arapça olarak düzenlenmiş. Asıl ana metne uygunluğu altı kez onaylanmış. Bunlardan beşi Keşan kadıları tarafından, biri de Malkara Kadılığı tarafından onaylanmış. Malkara Kadı'sınca onaylanması işi, tahminimize göre o sırada belki Keşan'da kadı bulunmuyor ya da herhangi bir nedenle kadılık makamı boş bulunuyordu.

Vakfiye de sınırları çizilen Telkat Köyü (burada "t" den sonra gelen sesli harf öteki sesli harflerle de okunabilir, çünkü bu ad harekeli değil). Seydi Bey Oğlu İmam Eminüddin Fakih'e, ondan sonra onun çocuklarına, daha sonra da soyu yürüdüğü sürece nesilden nesle ve kuşaktan kuşağa, çocuklarının çocuklarına vakfedilmiştir.

Ayrıca vakıf gelirinun bölüşülmesinde mütevellinin kızları ile erkek çocuklarının eşit haklara sahip oldukları, bunların soyu tükenince ve onlardan hiç bir hak sahibi kalmayınca bu vakfın gelirinun bilim adamlarına sarfedileceği ve vakfın tümünün ve sınırlarının değiştirilemeyeceği belirtilmiştir. Bu bilgilerden şu sonuçları çıkarabiliriz :

1 — Vakfiyenin aslına uygunluğu, Keşan kadılarınca onandığına göre bu köyün Keşan ilçesi içinde olması gerekir. Ancak bu köye, ne Harita Genel Müdürlüğün'ce basılan ayrıntılı haritalarda ne de İçişleri Bakanlığı'nca yayınlanmış bulunan "Köylerimiz" adlı eserde bulabildik. Bu köy ve mütevellî atanan kişiler hakkında, değerli arkadaşım, Prof. Dr. Tayyib Gökbilgin'in hazırlayıp İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nce 1952 yılında bastırılan "XV-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası, Vakıflar, Mülkler, Mukataalar" adlı eserde de hiç bir bilgi bulamadım. Bu köyün adı belki sonradan değişmiştir. Bu olasılık bize, Prof. Gökbilgin'in eserinin 317. sayfasında, Keşan ilçesine bağlı 1529 tarihli bir vakfiyedeki "Seydi Köy"ü anımsattı. Çünkü "Telkat Köyü", Seydi Bey Oğlu İmam Eminüddin Fakih'e vakfedilmiştir. Köy, aradan geçen 158

yı içinde (1529 — 1371 = 158) belki de mütevellî İmam Eminüddin Fakih adı uzun olduğundan onun babası Seydi Bey'in adıyla "Seydi Köy" biçimine dönüşmüştür.

2 — Öte yandan vakfın gelirinun bölüşülmesinde erkek ve kız çocuklara eşit hak verileceği kaydı bizim, Vakıflar Dergisi'nin XI. sayısında yayınladığımız yazıda vakıf kurumunun, İslâm mirâs hukuku kurallarına uymadığı hususundaki sözlerimizi de kanıtlayan canlı bir örnek olmaktadır.

3 — Bu vakfiye, Murad Hudavendigâr Han'ın bilim adamlarına verdiği değeri de göstermektedir. Vakfiyenin ilk mütevellisi "İmam Eminüddin Fakih" adında bilgin bir kişi olduğu gibi, bunun soyunun tükenmesi halinde vakıf gelirlerinin yine bilim adamlarına verilmesi şart koşulmuştur. Bu durum bize, ilk Osmanlı hükümdarlarının bu tür cihad bölgelerine büyük önem verdiklerini, Prof. Ömer Lütfi Barkan'ın, Bu dergide yazdığı (2. ciltte), buralarda, kolonizatör Türk dervişlerinin yerleştirildiğini, bu işin bilinçli ve plânlı bir biçimde sürdürüldüğünü kanıtlamaktadır.

Türlü zamanlarda Keşan'da kadılık yapmış kişilerce yazılmış, vakfiyenin geçerliliğini onaylayan yazılar :

Bu sûret, saklı bulunan sicilde aynı tarihle yazılı olarak mevcut olup Keşan Kadısı, yaratıkların en yoksulu Hacı Oğlu Hüseyin'in izni ile çıkarıldı. Tanrı ikisini de bağışlasın.

Keşan hâkimi Hacı Oğlu Hüseyin Efendi'nin imzasını taşıyan bu şer'î vakfiyenin sûreti, benim bilgim altında aktarılmıştır. Ben, yaratıkların en yoksulu Ahmed Oğlu Şerif Mehmed'im. Tanrı ikimizde bağışlasın.

İçindekilere göz gezdirdim ve onun hukuka uygun olduğunu gördüm ve onu yerinde bularak imza ettim. Bunu güçlü olan Tanrı'ya muhtaç bulunan Keşan Kadısı Fazlullah yazmıştır. Tanrı onu bağışlasın.

Şeriatça sâbit olması hâlinde içindekilerle işlem yapılır. Bunu, Tanrı'ya muhtaç olan ve Malkara'da müftülükle görevli bulunan Şeyh Mahmud yazdı. Tanrı onu bağışlasın.

Tersi ortaya çıkmadıkça buna göre işlem yapılır. Onu kabul ve imza ettim. Ben, Keşan Kadısı Mehmet Oğlu Derviş Mehmed'im. Tanrı ikimizi de bağışlasın.

Bu, bana getirilip imza etmem istendiğinde bunu Keşan Kadısı değersiz Mehmed Güftü yazdı. Tanrı ikimizi de bağışlasın.

Vakfiyenin metni :

Bağışlayan, esirgeyen Tanrı adıyla.

Övgü, âlemlerin Tanrısı olan Allah'a özgüdür. Mîzan durdukça salât ve selam da sürekli olarak öncekilerle sonrakilerin efendisi ve yıldızların önderi Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'e, Onun, insanların teşvikçileri ve inananların önderleri olan yakınları ile arkadaşlarına olsun. Tanrı gufran bulutlarını onların üzerlerine taşırsın ve kendilerini cennetlerin ortalarında konuklasın.

Bundan sonra bu, doğru şer'i güzel, açık, uyulması gerekli, anlam ve kapsamı açıkça belirtilmiş bir hüccettir. Tanrı, kendisine iyilikleri gerçekleştirmeyi ve hayırlar yapmayı nasib edince ve onu gerekli işlerin neler olduğuna vâkîf kılınca, Hz. Peygamberin "insanoğlu öldüğü vakit ameli sona erer; ancak şu üç şeyden sevabı kesilmez : Yararlanılan bir ilim, kendisine dua eden iyi bir çocuk ve sürekli bir sadaka" sözüne uyarak vakfın dünya ve âhirette yararları yenilenen, gelirleri çoğalan bir iyilik olduğunu bildi. İşte o, Yüce Tanrı'nın bol ihsanlarına ermiş olan Sultan Hudavendigâr Gâzi Han -Tanrı saltanatını kıyamete değin sürdürsün- olup hâlis bir niyet, doğru ve temiz bir yürekle mülkünde ve hakkı olan ve eli-

nin altında bulunan mallarının en helalini bu vakfın hayırına vakf, habs ve tesbil etti. O da Telkat (?) köyünün tümü olup sınırından birincisi batı yönünden suya bitişiktir. İkincisi, Çukurören'e ve aynı zamanda güney ve doğu yakasından Kısık'taki dikili taşla bitişiktir. Üçüncüsü, kible yönünde Gökçetepe diye bilinen yerle Gölcük diye tanınan yere bitişiktir. Dördüncüsü, doğudan Meşedere'ye ve aynı zamanda Ahlatpınarı'na bitişiktir ki burası ayrıca su akıntısına ulaşır.

Adı geçen, bunu sahih, şer'i, açık ve uyulması gerekli bir biçimde vakfetmiştir. Bu vakıf satılmaz, rehin olarak verilmez, miras olarak alınmaz. Anılan köy, Seydi Bey Oğlu İmam Eminüddin Fakih'e, sonra onun çocuklarına, sonra da soyu yürüdüğü sürece nesilden nesle ve kuşaktan kuşağa, çocuklarının çocuklarına vakıftır. Bölüşmede kızları ile erkek çocukları eşittir. Bunların soyu tükenince ve onlardan hiç bir hak sahibi kalmayınca bu vakıf, ilim ehline sarfedilir. Onun tümü, sınırları değiştirilmez ve asılları ile gelirleri başkalaştırılmaz bir biçimde vakıf olup kim onu değiştirir ve başka biçime sokarsa, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun. Nitekim yüce Tanrı, "İşittikten sonra kim onu değiştirirse günahı değiştirenlerin üzerindedir. Tanrı işitir ve bilir"¹. buyurmuştur. Bu vakfın doğruluğuna ve kesinliğine hüküm ve yargısı geçerli olan müslümanların hâkimlerinden bir hâkim, tanıklar önünde hükmetmiştir.

Hicret yılının 772 Şâbânı (Şubat-Mart 1371).

Duruma tanık olanlar :

Buna tanık oldu : Bu satırları yazan.

" " " : Cemşid Ağa.

" " " : Sülüce Bolad.

" " " : Kemal Barak Oğlu Hamza

" " " : Eyne Oğlu Hasan.

" " " : Aydoğmuşca.

ve burada bulunan başkaları...

1) Kur'an-ı Kerim, Bakara Sûresi, âyet 181.

نقل نظرنا الى ما وجدناه من
وامضه منقولاً من
اليد الفاضلة
سنة ١٠٠٠

سنة ١٠٠٠
دور من دور
سنة ١٠٠٠

اليد الفاضلة
سنة ١٠٠٠

هذا السور
منها
أحد



صون الوقفية
سنة ١٠٠٠
والله اعلم
سنة ١٠٠٠

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خير الانساق ومقدور على الامانة افاض الله تعالى عليهم سبحانه لغفران واعمالهم طالح العباد وبعون
شرعية وانفة من غير عتية بفضله تعالى وبوقوفه عن كماله سبحانه الله تعالى خصى لخدمته وشيئ المبرور
لما وجدنا ان الوقف حسنة بقدره من ابراهيم وكرهوا به وقالي كفاء وبما هو في الوقف من ابراهيم
ادم عليه السلام من ذلك علم يتبعه او واصل الى يوم الدين او صرف به جارية وهو حق شرعي
للسلف من السلفان كسلطان كسلطان وبقاها من غير حق ان الله تعالى ايام عظيمة الى يوم يعقوب فوقف
وسبل بنه خلمة صاندة ولو كان فيها ختمه خلمة واكله اقول في ملكه وختمه وحقه من الصدقة من
من جميع فربها من ثلثها وبقاها من ذلك بالكلية او لها متصل الى الماتجة لغرب وكذا في متصل الى الماتجة
وهو ايضا متصل الى الحجر القائم بسبب الى الماتجة لغرب والى الجبل وكذلك متصل الى الماتجة لغرب
والى الوقف المعروف كقولك في حمة القبلة والواجب متصل الى الميتة من وهو ايضا متصل الى الماتجة لغرب
وهو ايضا متصل الى سيلان الماء وقفا صحيحا شرعيا وحسنا صريحا شرعيا لولا ما هو في الوقف
القرية المذكورة وقفا على امين الذي قدما بن سريه بين الامام ثم لاولاده ثم لاولاد اولادهم على ما هو
عقباً بعد عقب نسلاً بعد نسلاً وقرناً بعد قرناً واثمهم في القسم سواء فان اتموا اولادهم
مستحق تصرف ذلك الى الصل العلم فصار جملة ذلك وقفا على جهة الوقف لا يتجزأ من ولا يورث
ومعارف بين ابناء وغيره فعليه لعنة الله ولذاتك ولذات ابيك كما قال الله تعالى في ابناء
فانما الله على كل شئ شهيد ان الله سميع عليم وقد حكم بقصده هذا الوقف ولو وصاه حاكم شرع
نافذ الحكم والمقتضاء واشهر عليه شعبان المبارك سنة اثنى عشر وستمائة

شهد بذلك
شهد بذلك
شهد بذلك
شهد بذلك
شهد بذلك
شهد بذلك
شهد بذلك
شهد بذلك

هذه الصورة بخط مكتوبة في السجل المحفوظ مؤرخا بتاريخه اخرجت عنها بان اقر الوري حسين

بن حاجي القاضي بكشان عفي عنهما

هذه صورة الوقفية الشرعية الموقف بتوقيع مولانا حسين بن حاجي الحاكم بيشكان قد نقلت بمفرقتي

وانا اقر الوري الشريف محمد بن احمد المولاني بكشان عفي عنهما

تعلق نظري الى ما فيه وجدته مشروعاً وامهيتها مقبولاً تمقه الفقير اليه القدير فضل الله القاضي

بكشان عفي عنه

يعمل بمضمونه عند ثبوته شرعا كتبه الفقير اليه سبحانه شيخ محمود المامور بالافتاء بمعلمة

عفي عنه

يعمل بما فيه مالم يظهر ما يخالفه قبلته وامهيتها ولانا الفقير لرويش محمد بن محمد القاضي بكشان

عفي عنهما

لما عرض على هذا والتص مني الامضاء جرره الحقيب محمد كفتي القاضي بقضاء كان عفي عنه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد سيد الاولين والاخرين محمد النيرات صلى الله عليه
صلوة دائمة مادام الميزان وعلى آله واصحابه الذين حوافز الانسان ومقتدى اهل الايمان افاض الله تعالى
عليهم سبحانه الغفران واحلهم لالحاح (بحايح) الجنان وبعمه فهذه حجة صحيحة شرعية وانيقة مريجة مرعية
يفصح معناه ويوضح فحواه عن ذكرنا خصه الله تعالى بتحقيق الخيرات وتسهيل المنبرات ووقفه لما وجب حتى
علم ان الوقف حسنة تتجدد فوايدها وتكبر عوايده في حالي الفناء والبقاء على ما قال سيد المرسلين اذا
مات ابن آدم انقطع عمله الا عن ثلاث علم ينتفع به او ولد صالح يدعو اليه (يدعوه له) او صدقة به (صدقة)
جارية وهو المغتص بمزيد الملك المنان السلطان حضرت السلطان السلطان خندا ونذكار غازي خان ادام الله
تعالى ايام سلطنته الى يوم يبعثون فوقف وجب وسبل بنية خالصة صادقة وطوية مافية خالص ممالكه التي
هي في مملكته وحقه وتحت يده الى صدقة هذه الوقفية من جميع قرية من تلقاب موكارم ذلك جملة بالحدود
اولها متصل الى الما بجهة المغرب والثاني متصل الى الجوقورا ورهني وهو ايضا متصل الى الحجر القائم
لتيسيق الى طرف الجنوب والى الجبل والثالث متصل الى الموضع المعروف بكوكبه تبه والى الموضع المعروف
بكولجك في جهة القبلة والرابع متصل الى ميته دره وهو ايضا متصل الى اخلد بيكارني الى طرف الشرق
وهو ايضا متصل الى سيلان الما وقفا صحيحا شرعيا وحسبا صريحا مرعيا لايباع ولايرهن ولايورث وذلك
القرية المذكورة وقف على امين الدين فقيه ابن سيدى بيك الامام ثم لاولاه ثم لاولاد اولاه على ما تعاقبوا
وتناسلوا عقبيا بعد عقب نسلا بعد نسل وقرنا بعد قرن ذكورهم واناثهم في النسبة سواء فان انقرضوا ولم
يبق منهم مستحق تصرف ذلك الى اهل العلم فصار جملة ذلك وقفا على وجه الذي لا يغير حدوده ولا يبدل اصوله
وموارده فيمن (فمن) بدله وغيره فعليه لعنة الله والملائكة والناس اجمعين كما قال الله تعالى فمن
بدله بعد ما سمعه فانما اثمه على الذين يبدلون (يبدلونه) ان الله سميع عليم وقد حكم بصفة هذا الوقف
ولزومه حاكم من احكام (حكام) التمسكين نافذ الحكم والقضاء واعهد عليه شعبان المبارك سنة اثنين
وسبعين وسبعمائة

شهود الحال

شهد بذلك شهد بذلك شهد بذلك شهد بذلك شهد بذلك
كاتب الحروف جمشد اغا سولجه بولاد حمزة بن حسن بن اينه اى طوغمش
كمال برك

وغيرهم من الحاضرين